ISSN 2078-5526. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна.2022.Випуск.36.С. 85–93
Visnyk of Lviv University. Series Pedagogics. 2022. Issue. 36. P. 85–93

УДК 378.018.55:378.4(477.8) ЛНУ ім. І. Франка
DOI: http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2022.36.11555

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІНСТИТУЦІЙНОГО РІВНЯ: ПРИКЛАД ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Юлія Заячук

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Туган-Барановського, 7, Львів, Україна, UA–79005
yuliya.zayachuk@lnu.edu.ua

Досліджено питання інтернаціоналізації як надважливої складової діяльності університету. Наголошено, що сучасні дослідники осмислюють інтернаціоналізацію вищої освіти на наднаціональному, континентальному, національному, інституційному, індивідуальному рівнях. Детально проаналізовано інституційний рівень інтернаціоналізації вищої освіти, його сутність та стратегії. Акцентовано на тому, що сучасний університет повинен знайти свою стратегію інтернаціоналізації і розуміти, що, головно, від цього залежить перспектива його включення в глобальну освітню систему. Показано, що інституційний рівень інтернаціоналізації вищої освіти охоплює політику окремого закладу вищої освіти та структурні підрозділи, які займаються стратегією його міжнародної діяльності. З'ясовано мотивацію, що стимулює інтернаціоналізацію вищої освіти на інституційному рівні, уточнено, що це міжнародний профіль та репутація закладу вищої освіти, розвиток людських ресурсів, стратегічні альянси, дослідження й виробництво знань, прибуток. З'ясовано, що на інституційному рівні визначають п'ять різних категорій підходів, за допомогою яких та чи інша конкретна інституція вирішує питання інтернаціоналізації вищої освіти, а саме: діяльнісний, результативний, мотиваційний, програмний, процесуальний. Висвітлено програмні та організаційні стратегії інтернаціоналізації вищої освіти інституційного рівня. На прикладі Львівського національного університету імені Івана Франка детально проаналізовано інституційний рівень інтернаціоналізації вищої освіти. Показано його програмні й організаційні стратегії та інструменти їх реалізації. Наведено також результати власного дослідження автора, здійсненого у вересні 2021 р., а саме опитування студентів Львівського національного університету імені Івана Франка щодо процесу змін та інтернаціоналізації вищої освіти.

Ключові слова: вища освіта, інтернаціоналізація, рівні інтернаціоналізації, інституційний рівень інтернаціоналізації, стратегії.

Постановка проблеми. Інтернаціоналізація вищої освіти – явище багатоаспектне. Ф. Баттс ще 1969 р. визначав інтернаціоналізацію як діяльність закладу вищої освіти, покликану спрямовувати роботу студентів та

© Заячук Ю., 2022

викладачів на досягнення таких цілей, як: вивчення думки, інститутів та способу життя інших народів та взаємозв'язки з ними; передача освітніх ідей чи матеріалів від одного суспільства до іншого [15, с. 106]. За визначенням Jane Knight [12], інтернаціоналізація вищої освіти є головним елементом національної стратегії досягнення цілей та пріоритетів країни як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. Національний рівень суттєво впливає на міжнародний вимір вищої освіти через політику країни, підхід до фінансування та формування її нормативно-правової бази. Додамо, що, відповідно до Національної доктрини освіти України, вихід освіти, отриманої в Україні, на ринок міжнародних освітніх послуг, поглиблення міжнародного співробітництва, розширення участі навчальних закладів, викладачів і студентів у проєктах міжнародних організацій розглядають як стратегічне завдання освітньої політики держави [5].

Інтернаціоналізація вищої освіти – явище багаторівневе. Сьогодні дослідники визначають п'ять рівнів інтернаціоналізації: наднаціональний (глобальний), континентальний (європейський), національний, інституційний, індивідуальний. Наднаціональний та континентальний рівні інтернаціоналізації вищої освіти ми детально аналізували у нашому попередньому дослідженні [1]. Всебічний аналіз національного рівня інтернаціоналізації вищої освіти, розгляд його організаційних стратегій, мотивації, що її стимулює, а також підходів, за допомогою яких та чи інша країна вирішує питання інтернаціоналізації вищої освіти на конкретному прикладі системи вищої освіти України, наведено у нашій праці [2]. У цьому дослідженні ми фокусуємо увагу на детальному аналізі інституційного рівня інтернаціоналізації вищої освіти.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Інтернаціоналізація вищої освіти за останні 20 років привернула значну увагу дослідників та учасників простору вищої освіти. Основні теми дослідження інтернаціоналізації вищої освіти охоплюють мобільність учасників простору вищої освіти, національну та наднаціональну політику в галузі інтернаціоналізації, взаємний вплив систем вищої освіти різних країн, трансфер знань, аспекти міжінституційної співпраці та конкуренції, інституційні стратегії інтернаціоналізації.

Knight J., Teichler U. та Altbach P. є найбільш відомими дослідниками цього питання у світі. Вони трактують інтернаціоналізацію вищої освіти як низку міжнародних заходів, таких як академічна мобільність студентів і викладачів, міжнародні проекти, міжнародні академічні програми та дослідницькі ініціативи, доставку освіти до інших країн через філії або франшизи, а також інтеграцію міжнародного, міжкультурного та глобального виміру у цілі, процес навчання, дослідження та освітній сервіс закладу вищої освіти [12]; зниження значення національних систем освіти та підсилення значення міжнародного співробітництва і комунікації, міжнародні

дослідження, забезпечення міжнародної репутації закладу вищої освіти [14]; політику та програми, які впроваджують університети й уряди і які стають інструментом для максимального використання можливостей глобалізації [10]. До дослідження різних аспектів інтернаціоналізації вищої освіти у своїх працях звертаються також українські науковці Авшенюк Н., Дебич М., Сбруєва А. та ін.

Мета статті – детальний аналіз інституційного рівня інтернаціоналізації вищої освіти, його програмних та організаційних стратегій, мотивації, що стимулює інтернаціоналізацію на інституційному рівні, а також підходів, за допомогою яких інституція вирішує питання інтернаціоналізації вищої освіти на конкретному прикладі Львівського національного університету імені Івана Франка.

Виклад основного матеріалу дослідження. *Інституційний рівень інтернаціоналізації вищої освіти* містить: (а) політику окремого закладу вищої освіти, бачення його місії, цілей, яких він прагне досягнути, показники результатів та механізми звітності; (б) структурні підрозділи, що займаються стратегією міжнародної діяльності закладу вищої освіти.

Інтернаціоналізацію вищої освіти інституційного рівня Soderqvist M. визначає як процес переходу від національного до міжнародного закладу вищої освіти, який веде до інтеграції міжнародного виміру у всі аспекти його діяльності з метою підвищення якості викладання та навчання й набуття студентами бажаних компетентностей [13]. Knight J. додає, що на інституційному рівні інтернаціоналізації політику закладу вищої освіти можна інтерпретувати як широкий спектр політичних та процедурних позицій, які містять питання забезпечення якості, навчальних планів, фінансування, планування, вступу в університет, укомплектування персоналом, професійного розвитку викладачів, проведення досліджень, студентського сервісу, проєктної роботи [12].

Якщо *мотивацією, що стимулює інтернаціоналізацію на національному рівні*, вважають будівництво нації, соціальний та культурний розвиток, розвиток людських ресурсів, стратегічні альянси та комерційну торгівлю, то *мотивацією, що стимулює інтернаціоналізацію на інституційному рівні*, вважають міжнародний профіль та репутацію закладу вищої освіти, розвиток людських ресурсів, стратегічні альянси, дослідження і виробництво знань, прибуток.

На інституційному рівні визначають п’ять різних категорій *підходів* [12], за допомогою яких конкретна інституція вирішує питання інтернаціоналізації вищої освіти.

Діяльнісний підхід передбачає розгляд інтернаціоналізації вищої освіти з точки зору організації таких видів діяльності, як навчання за кордоном, навчальні плани й академічні програми, інституційні зв’язки, мережі та філії.

Результативний підхід має на увазі окреслення точки зору того, що інтернаціоналізацію подано у формі бажаних результатів, таких як компетентності студентів, міжнародний профіль, більша кількість і якість міжнародних угод, а також нові партнери чи проєкти.

Мотиваційний підхід описує інтернаціоналізацію з урахуванням основних мотивів або обґрунтувань, які нею керують; вони можуть охоплювати високі академічні стандарти, отримання доходу, культурне розмаїття, професійне зростання студентів і співробітників.

Програмний підхід простежує інтернаціоналізацію вищої освіти як створення на кампусі культури, клімату, що підтримують міжнародне й міжкультурне взаєморозуміння, а також як транскордонне надання освіти в інші країни за допомогою різних способів доставки (очне, дистанційне, електронне навчання) та різних адміністративних механізмів (франшизи, філії тощо).

Процесуальний підхід розглядає інтернаціоналізацію як процес, де міжнародний вимір інтегрується у процес навчання, дослідження та освітній сервіс закладу вищої освіти.

Загалом термін *«стратегії»* стосується як програмних, так організаційних ініціатив інституційного рівня. До *програмних стратегій* інтернаціоналізації відносимо: студентські програми академічної мобільності; програми мобільності професорсько-викладацького складу; навчання міжнародних студентів; joint-degree програми; інтернаціоналізацію навчального плану; спільні дослідні проєкти; запрошення візитуючих лекторів і науковців; міжнародні конференції. До *організаційних стратегій* інтернаціоналізації належать: система організаційних структур; сформульовані обґрунтування інтернаціоналізації; баланс між централізованою та децентралізованою системою менеджменту інтернаціоналізації; бюджетування та система оцінки якості; служби підтримки студентів; процедури підбору викладацького складу, які беруть до уваги досвід міжнародної діяльності викладача [12].

Розглянемо аспекти формування і розвитку *інтернаціоналізації вищої освіти інституційного рівня на прикладі Львівського національного університету імені Івана Франка*, проаналізуємо його програмні й організаційні стратегії інтернаціоналізації та інструменти їх реалізації.

Зазначимо, що у розробленій *Стратегії-2025* [11] поглиблення інтеграції Університету у світовий освітній та науковий простір є однією зі стратегічних цілей, на досягнення якої працює Університет. Це напрям роботи, який передбачає участь Університету у міжнародних проєктах та програмах; збільшення кількості міжнародних угод; підтримку академічної мобільності викладачів та студентів; відповідність освітніх програм європейським та світовим стандартам; розробку програм зі спільними

дипломами; підвищення позицій у провідних світових рейтингах; забезпечення викладання навчальних дисциплін англійською мовою; збільшення кількості іноземних студентів.

В організації міжнародної діяльності Університет також керується Стратегією міжнародної діяльності Університету [7], Тимчасовим положенням про порядок організації академічної мобільності здобувачів вищої освіти у Львівському національному університету імені Івана Франка [9], Наказом «Про забезпечення права на академічну мобільність у Львівському національному університеті імені Івана Франка» [4].

Результатами роботи в рамках програмних стратегій інтернаціоналізації інституційного рівня станом на 2021 рік, за даними Відділу міжнародних зв'язків [3], є участь Львівського національного університету імені Івана Франка упродовж періоду 2007–2016 рр. у шести проєктах Erasmus Mundus (університети-координатори: Університет Деусто, Іспанія, та Університет Турку, Фінляндія) та семи проєктах Tempus. Університет підписав 67 міжінституційних угод щодо академічної мобільності з університетами-партнерами в рамках програми Erasmus+ КА1. Реалізується п'ять поточних проєктів щодо розвитку потенціалу вищої освіти в рамках програми Erasmus+ КА2, а саме: (а) International Students Adaptation and Integration (INTERADIS), координатор Нідерландська бізнес-академія; (б) University Teachers' Certification Centres: Innovative Approach To Promotion Teaching Excellence" (UTTERLY), координатор Львівський національний університет імені Івана Франка; (в) Modernisation of master programmes for future judges, prosecutors, investigators with respect to European standard on human rights", координатор Університет Граца, Австрія; (г) Journalism Education for Democracy in Ukraine: Developing Standards, Integrity and Professionalism (DESTIN), координатор Bath University, Великобританія; (д) Rethinking Regional Studies: The Baltic-Black Sea Connection, координатор університет Тарту, Естонія. В Університеті завершено два Erasmus+ КА2 проєкти: (е) Improving Teacher Education for Applied Learning in the Field of Vocational Education (ITE-VET), координатор Університет Констанцу, Німеччина; (є) Quality Assurance System in Ukraine: Development on the Base of ENQA Standards and Guidelines (QUAERE), координатор Вроцлавський технічний університет, Польща.

Львівський національний університет імені Івана Франка створює також англомовні програми зі спільними дипломами (*Joint/ Double Degree programs*), сьогодні діє три такі програми, а саме: Joint MSc in Applied and Interdisciplinary Mathematics with University of L'Aquila, Italy (на факультеті прикладної математики та інформатики), Master's Degree Program «Baltic-Black Sea Regional Studies» (на факультеті міжнародних відносин), Double Degree of Master in Law with Vilnius University, Lithuania (на факультеті міжнародних відносин).

У рамках наукової співпраці Університет має проєкт за підтримки Horizon 2020 «Responsible Research and Innovation grounding practices in BIOSciencies (RESBIOS)». Університет також є засновником 44-х наукових серійних видань, два з них – Biology Series та Journal of Physical Studies – входять до списку міжнародних фахових видань Web of Science та бібліографічної бази Scopus.

Як аспект роботи в рамках програмних стратегій інтернаціоналізації інституційного рівня наведемо ще один приклад, а саме приклад організації міжнародних наукових конференцій. Відзначу Міжнародну наукову конференцію «Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору інституційного рівня: світовий і вітчизняний вимір», започатковану у жовтні 2019 р. кафедрою загальної педагогіки та педагогіки вищої школи факультету педагогічної освіти [8].

Щодо питання *організаційних стратегій інтернаціоналізації*, зазначимо, що у лютому 2020 р. в Університеті було затверджено нове Положення про *Відділ міжнародних зв'язків*, яким передбачається створення окремих його секторів, а саме: Сектор організаційного забезпечення, Сектор академічної мобільності, Сектор супроводу проєктів, Сектор роботи з іноземцями, й визначено завдання секторів [6]. Університет інформує усіх учасників освітнього процесу про можливості міжнародного навчання та стажування. До цього варто додати, що для підвищення ефективності роботи Університетом напрацьовано інститут *Координатора академічної мобільності*, який виконує супровід програм академічної мобільності на факультетах. Координатори покликані забезпечувати організаційною підтримкою учасників освітнього процесу, які виявили бажання взяти участь у конкурсі; підписувати план мобільності для викладання/стажування; підписувати Learning Agreement та індивідуальний навчальний план академічної мобільності, сформований спільно з Сектором академічної мобільності; брати участь у роботі Експертних груп для підготовки проєктів Угод про навчання; виконувати організаційний супровід визнання результатів навчання та перезарахування кредитів ЄКТС після повернення здобувача вищої освіти з академічної мобільності [4].

І, нарешті, деякі результати власного дослідження автора – *опитування студентів Львівського національного університету імені Івана Франка* щодо процесу змін та інтернаціоналізації вищої освіти, проведеного у вересні 2021 р. Дослідження показує, що 10 % студентів Університету брали участь у міжнародних програмах академічної мобільності, 20 % планують це зробити, решта ще не залучені до процесу. Щодо факторів, які мотивують студентів брати участь у програмах міжнародної академічної мобільності, зокрема в програмі Erasmus+, зазначимо, що майже 45 % студентів мотивує особистісне зростання, 25 % – академічні стандарти та професійний розвиток, а 16 %

студентів уважають, що культурна різноманітність є важливою. Щодо програмних стратегій інтернаціоналізації інституційного рівня, то для наших студентів найбільш помітними є студентські програми обміну та вивчення іноземної мови.

Висновки. Сьогодні інтернаціоналізація вищої освіти стала надважливою складовою діяльності університету. Дослідники осмислюють її на наднаціональному, континентальному, національному, інституційному, індивідуальному рівнях. Інтернаціоналізацію вищої освіти інституційного рівня визначають як процес переходу від національного до міжнародного закладу вищої освіти, який веде до інтеграції міжнародного виміру у всі аспекти його діяльності. Інституційний рівень інтернаціоналізації вищої освіти включає політику окремого закладу вищої освіти та структурні підрозділи, що займаються його стратегією міжнародної діяльності. Аспекти, які ілюструють програмні та організаційні стратегії інтернаціоналізації інституційного рівня на прикладі Львівського національного університету імені Івана Франка, показують, що кожна інституція має знайти свою стратегію інтернаціоналізації. Результати дослідження свідчать про те, що наш університет стоїть на шляху реалізації своєї стратегії інтернаціоналізації.

---

1. *Заячук Ю.* Інтернаціоналізація як складова діяльності університету та її роль у сучасній динаміці вищої освіти. Український педагогічний журнал. 2020. № 4. С. 34–44.

2. *Заячук Ю.* Аналіз національного рівня інтернаціоналізації вищої освіти: приклад України. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2021. № 6 (344). Ч. 2. С. 150–161.

3. Львівський національний університет імені Івана Франка. Відділ міжнародних зв'язків. URL : https://international.lnu.edu.ua/

4. Наказ №0-149 від 13 грудня 2021 р. «Про забезпечення права на академічну мобільність у Львівському національному університеті імені Івана Франка». URL : https://international.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/nakaz_0-149.pdf

5. Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. Освіта. 2002. 24 квіт. № 14. С. 2–4.

6. Положення про Відділ Міжнародних зв'язків Львівського національного університету імені Івана Франка. URL : https://international.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/ifnul_international_office_2020.pdf

7. Стратегія міжнародної діяльності Львівського національного університету імені Івана Франка. URL : https://international.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/IFNUL_Internationalisation_Strategy_2019_Ukr.pdf

8. Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору інституційного рівня: світовий і вітчизняний вимір. Міжнар. наук. конф. Програма. Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна, 2019. URL : https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/PROHRAMA-format6_onovl19-10.pdf

9. Тимчасове положення про порядок організації академічної мобільності здобувачів вищої освіти у Львівському національному університету імені Івана Франка. URL : https://international.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/ifnul_academic_mobility.pdf

10. *Altbach P., Reisberg L., Rumbley L.* Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution. Paris, France : UNESCO World Conference on Higher Education, 2009. 246 p.

11. Ivan Franko National University of Lviv. The University Development Strategy for 2021–2025 has been approved. URL : https://lnu.edu.ua/en/the-university-development-strategy-for-2021-2025-has-been-approved/

12. *Knight J.* Internationalization remodeled: definition, approaches, and rationales. Journal of Studies in International Education. Vol. 8. N 1. 2004. P. 5–31.

13. *Soderqvist M.* Internationalization and its management at higher-education institutions: applying conceptual, content and discourse analysis. Helsinki : School of Economics, 2007. 286 p.

14. *Teichler U.* Internationalisation Trends in Higher Education and the Changing Role of International Student Mobility. Journal of international mobility. N 5. 2017. P. 177–216.

15. *de Wit H.* Internationalization of higher education in the United States of America and Europe: a historical, comparative, and conceptual analysis. Westport, CT, USA, and London, UK : Greenwood Press, 2002. 288 p.

Стаття: надійшла до редколегії 09.03.2022
доопрацьована 18.03.2022
прийнята до друку 20.03.2022

ISSN 2078-5526. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2022. Випуск 36

INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION AT THE INSTITUTIONAL LEVEL: THE EXAMPLE OF IVAN FRANKO NATIONAL UNIVERSITY OF LVIV

Yuliya Zayachuk

Ivan Franko National University of Lviv,
Tuhan-Baranovskoho Str., 7, Lviv, Ukraine, UA–79005
yuliya.zayachuk@lnu.edu.ua

The work is devoted to the study of the issue of internationalization as a crucial component of the university activities. It is emphasized that researchers comprehend the internationalization of higher education at the supranational, continental, national, institutional, and individual levels. The institutional level of internationalization of higher education, its essence and strategy are analyzed in detail. It is emphasized that current university should find its own strategy of internationalization and understand that the prospect of its inclusion to the global education system also depends on this. It is shown that institutional level of internationalization of higher education includes the policy of a particular educational institution and structural subdivisions dealing with the strategy of its international activity. It has been found that institutional-level rationales driving internationalization are international profile and reputation, student and staff development, strategic alliances, research, knowledge production, and income generation. The approaches to internationalization of higher education at the institutional level such as activities, outcomes, rationales, programs, and process are highlighted and the examples of program and organizational strategies are provided. The institutional level of internationalization of higher education is analyzed in detail on the example of Ivan Franko National University of Lviv. Its program, organizational strategies and tools for their implementation are shown. Some results of the study, conducted by the author in September 2021, namely a survey of students at Ivan Franko National University of Lviv on the changes in higher education and its internationalization are also presented.

Keywords: higher education, internationalization, levels of internationalization, institutional level of internationalization, strategies.